Regeringscommissaris hersteloperatie
Groningen en Noord-Drenthe

Aan: Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Regeringscommissaris hersteloperatie Groningen en Noord-Drenthe
Henk Nijboer

Kempkensberg 12
9722 TB Groningen

Datum 20 november 2026
Betreft Advies aanpak schijnzelfstandigheid NCG

Geachte minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

De versterkingsoperatie in Groningen en Noord-Drenthe verloopt al jaren niet goed genoeg. Het duurt inmiddels gemiddeld zo'n 2.500 dagen, bijna 7 jaar, voordat mensen weer veilig thuis kunnen wonen.[1] Begin dit jaar bleek dat de toepassing van de wet DBA tot een verdere verslechtering van de situatie kan leiden. Voor inwoners die al jaren op een versterkt of nieuw veilig huis wachten, zijn de consequenties hiervan naar mijn oordeel te groot. Ik adviseer u om in het dilemma tussen toepassing van de wet DBA en de versterkingsoperatie prioriteit te geven aan de versterkingsoperatie en aanvullende maatregelen te nemen om de gevolgen voor inwoners te beperken. Hieronder licht ik mijn advies toe.

Aanleiding en aanloop
De Wet Deregulering Arbeidsrelaties is erop gericht schijnzelfstandigheid tegen te gaan. Iedereen in Nederland moet eraan voldoen. Uit een eerdere analyse eind 2024 van de NCG kwam naar voren dat het risico op schijnzelfstandigheid beperkt zou zijn. Begin 2026 bleek dat een onjuiste taxatie. Voor ruim 200 mensen geldt het risico op schijnzelfstandigheid.[2] Een groot aantal werkt in cruciale functies en heeft contact met inwoners of werkt voor specifieke programma's. Sommige afdelingen bestaan vrijwel uitsluitend uit ingehuurde zelfstandigen. Dit organisatorisch probleem had veel eerder aan het licht moeten komen. Dan had er tijdig kunnen worden bijgestuurd. Daarvoor is de NCG samen met uw ministerie verantwoordelijk. Tal van organisaties hadden hiermee te maken en losten dit op, zoals bijvoorbeeld ook het IMG.

NCG is een organisatie onder grote druk. Recente rapporten en adviezen van het AcvG, de Nationale Ombudsman en Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), maar ook signalen van maatschappelijke organisaties zoals het Groninger Gasberaad en de Groninger Bodembeweging, en wetenschappelijk onderzoek van Gronings Perspectief, tonen de noodzaak van verbeteringen aan. De mentale gezondheid van inwoners heeft hieronder te lijden. De kwaliteit van de uitvoering moet omhoog en het contact met inwoners moet worden verbeterd. Bij de NCG zijn veranderingen, extra investeringen en goede mensen nodig. De Wet Groningen verplicht de minister bovendien tot het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs gevraagd kunnen worden voor het waarborgen van de veiligheid van huizen en een goed lopende versterking.

[1] SodM (2026) Staat van de veiligheid in Groningen 2025, p.16
[2] *Kamerstukken II* [2025-2026, 33 529, nr. 1383]

U en ik hebben brieven gekregen van regionale bestuurders[3], SodM[4] en de bewonersadviesraad van de NCG, waarin grote zorgen worden geuit over de consequenties van de huidige aanpak voor inwoners. Ik ben dagelijks in het gebied en zonder uitzondering komt deze kwestie ter sprake. Ook de Groninger Bodembeweging, het Groninger Gasberaad, andere maatschappelijke organisaties en de OR van de NCG sprak ik hier indringend over. Ik deel deze zorgen. Mensen maken zich zorgen over de aanpak van hun huis, de voortgang in hun dorp en over het verlies van vertrouwde gezichten. Hun vertrouwen in de overheid is al ernstig geschaad en de voortdurende onzekerheid heeft gevolgen voor hun welzijn en de toekomst van hun kinderen, hun gezin en soms hun onderneming.

Uitgangspunt: versterking heeft prioriteit
U schetst in uw brief van 25 augustus 2026 het dilemma tussen de wet DBA en de Wet Groningen.[5] Niemand staat boven de wet, ook de NCG zal eraan moeten voldoen. Maar ik herken in dit dilemma vooral de systeemwerkelijkheid die op gespannen voet staat met de leefwereld van mensen.

Tegen de achtergrond van bovenstaande vind ik dat in dit dilemma de versterkingsoperatie prioriteit behoort te krijgen. Er zijn juist nú extra investeringen in kwaliteit en de omgang met inwoners nodig, in plaats van een verdere verschraling. Vanzelfsprekend moet daarnaast een plan worden opgesteld en uitgevoerd om de risico's op het overtreden van de wet DBA te minimaliseren.

Effecten groot
Hoewel grofweg de helft van de zelfstandigen behouden kan worden, vertrekken naar verwachting ook ruim 100 medewerkers. Voor een beperkt aantal cruciale functies is uitstel tot uiterlijk 1 juli 2027 verleend, maar dezelfde problemen keren in de loop van 2027 terug. Deze aanpak zal een enorm effect hebben op de versterking. De inschattingen lopen uiteen, maar duizenden inwoners en ondernemers zullen ermee te maken krijgen. Terwijl de prestaties toch al onder druk stonden. De gemiddelde doorlooptijd voor inwoners in de versterking loopt op tot bijna 7 jaar.[6] Dat moet korter en zeker niet nog langer worden.

Terecht verwacht u van NCG herprioritering, zodat ervoor gezorgd wordt dat mensen die bijvoorbeeld al in een wisselwoning zitten, met zo weinig mogelijk vertraging te maken krijgen. Voor anderen duurt het nog langer. Ook dan zullen naar verwachting volgend jaar echter 20% minder versterkingen worden opgeleverd, en lopen de doorlooptijden in de jaren erna nóg verder op.

De pogingen om nieuwe mensen te werven, hebben vooralsnog zeer beperkt resultaat gehad. Daarmee lijkt het beperken van het probleem van de vertrekkende mensen niet te lukken. Ondertussen is de impact voor mensen groot. Zij zullen naast de genoemde vertraging, veelal niet voor de eerste keer, weer een nieuw gezicht te zien krijgen waar ze hun verhaal aan moeten doen. Daarmee zetten zij een stap terug in een voor velen al enorm belastend proces.

[3] OBG (2026) Brief regiobestuurders t.b.v. commissiedebat 7 oktober, dd. 1 oktober 2026
[4] SodM (2026) Briefadvies SodM naar aanleiding van de NCG Diepteanalyse 2026, dd. 30 september 2026
[5] Kamerstukken II [2025-2026, 33 529, nr. 1383]
[6] SodM (2026) Staat van de Veiligheid 2025, p.16

Verder wijs ik erop dat de medewerkers die wel bij de NCG blijven, ook aandacht nodig hebben. Zij doen belangrijk werk, stonden al onder grote druk en zullen de gaten niet kunnen dichtlopen.

Advies
Ik adviseer u daarom om als uitgangspunt te nemen dat de versterkingsoperatie prioriteit heeft en vervolgens de risico's op schijnzelfstandigheid te verminderen. Daarbij is mijn oproep om al het mogelijke te doen om expertise en ervaring te behouden voor een organisatie die al onder grote druk staat, in het belang van de veiligheid en het welzijn van gedupeerde Groningers. Ik besef dat er geen perfecte uitkomst is. In alle gevallen zullen mensen vertrekken vanwege de wet DBA. De resultaten van de inspanningen om goede mensen te behouden én om nieuwe mensen te werven, zijn echter vooralsnog onvoldoende. Dit vraagt per direct om veel meer urgentie en inspanningen van uw departement en de NCG om de impact voor inwoners en de regio te beperken.

Ik verzoek u deze brief door te geleiden naar de Tweede Kamer, zodat dit advies kan worden betrokken bij komende beraadslagingen.

Hoogachtend,

Henk Nijboer
Regeringscommissaris herstelloperatie Groningen en Noord-Drenthe